

На основу члана 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07, 65/08 и 16/11),

Влада доноси

СТРАТЕГИЈУ РАЗВОЈА СИСТЕМА ЈАВНОГ ИНФОРМИСАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ДО 2016.ГОДИНЕ

I. УВОД

Стратегијом развоја система јавног информисања у Републици Србији (у даљем тексту: Стратегија) утврђују се смернице развоја система јавног информисања у Републици Србији до 2016. године, са основним циљем даљег јачања успостављених демократских односа у тој области.

Стратегија је заснована на Уставу Републике Србије, на стандардима, искуству и регулаторном оквиру демократског света и најважнијим опредељењима Уједињених нација, Савета Европе и Европске уније садржаним у документима којима су право на слободу изражавања и приступ информацијама и њихов слободан проток и размену утврђени као једно од основних људских права.

II. АНАЛИЗА СТАЊА У ОБЛАСТИ ЈАВНОГ ИНФОРМИСАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

1. Стање регулативе и надлежност институција

Систем јавног информисања у Републици Србији је на општи и целовит начин уређен следећим законским и подзаконским актима:

- 1) Закон о јавном информисању;
- 2) Закон о радиодифузији;
- 3) Закон о потврђивању Европске конвенције о прекограничној телевизији;
- 4) Закон о ЈП НА „Танјуг”;
- 5) Закон о ЈП НИД „Панорама”;
- 6) Уредба о Савезној јавној установи „Радио Југославија”;
- 7) Уредба о Савезној јавној установи „Југословенски преглед”;
- 8) Правилник о начину приватизације радио, односно телевизијских станица локалних и регионалних заједница.

У правном систему Републике Србије област јавног информисања уређена је и одрђеним бројем других закона који у основи уређују друге области, али имају додирне тачке и с јавним информисањем, као што су:

- 1) Закон о локалној самоуправи;
- 2) Закон о главном граду;
- 3) Закон о националним саветима националних мањина;
- 4) Закон о оглашавању;
- 5) Закон о обележавању дана жалости на територији Републике Србије;
- 6) Закон о приватизацији;
- 7) Закон о државној помоћи.

Иако се Уставом Републике Србије гарантује јединственост правног поретка, пракса показује да постоје ситуације у којима су законска решења која уређују област јавног информисања у правној колизији, као што су, примера ради, Закон о јавном информисању и Закон о радиодифузији, с једне стране, и Закон о локалној самоуправи и Закон о главном граду, с друге стране. Услед такве неусаглашености закона настају озбиљни поремећаји у функционисању система јавног информисања.

Органи државне управе задужени, посредно или непосредно, за систем јавног информисања, немају одговарајући капацитет да у пуној мери испуњавају своју, законом додељењу улогу контроле спровођења прописа. Чињеница је да су услед неконзистентности регулативе два или више државних органа надлежни за вршење надзора над спровођењем појединих прописа у области система јавног информисања, што у пракси ствара правну несигурност и доприноси неефикасности контроле.

Решења садржана у правним актима Савета Европе којима се регулише ова област углавном су имплементирана у законодавство Републике Србије. То су нарочито:

- 1) Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода;
- 2) Европска повеља о регионалним или мањинским језицима;
- 3) Резолуција о праву на одговор;
- 4) Декларација о слободи изражавања и информисања;
- 5) Декларација о слободи изражавања и информисања;
- 6) Препорука о медијском плурализму и разноликости медијског садржаја;
- 7) Декларација о заштити улоге медија у демократији у контексту медијске концентрације;
- 8) Препорука о заштити новинара у ситуацијама сукоба и напетости;
- 9) Препорука о говору мржње;
- 10) Препорука о медијима и промовисању културе толеранције;
- 11) Препорука о праву новинара да не открију своје изворе информација;
- 12) Декларација о улози медија цивилног друштва у промовисању друштвене кохезије и међукултурног дијалога;
- 13) Декларација о пружању информација о кривичним поступцима путем медија;
- 14) Препорука о пружању информација које се односе на кривичне поступке путем медија;

- 15) Декларација о слободи политичке расправе у медијима
- 16) Препорука о праву на одговор у новом медијском окружењу;

Започето је усклађивање домаћих прописа с прописима Европске уније који уређују ову област и неопходно је ојачати капацитете надлежних институција да се тај посао што пре доведе до краја.

Прописи Европске уније који уређују ову област су:

- 1) Директива о аудиовизуелним медијским услугама (Директива АВМС);
- 2) Протокол о систему јавног емитовања у земљама чланицама Европске уније;
- 3) Комуникација ЕК за примену правила државне помоћи јавном радиодифузног сервису;
- 4) Одлука о програму медија;
- 5) Препорука за заштиту малолетника;
- 6) Закључак о принципима аудиовизуелне политике Заједнице;
- 7) Одлука о интерактивном медијском садржају;
- 8) Препорука о заштити малолетника и људског достојанства;
- 9) Препорука о развоју конкуренције;
- 10) Резолуција о појачаној размени информација;
- 11) Закључак о примени препорука за заштиту малолетника;
- 12) Препорука Европског парламента и Савета од 16. новембра 2005. о филмском наслеђу и конкурентности сродних индустријских активности.

2. Преглед стања у средствима јавног информисања

У протекле две деценије у Републици Србији на медијском тржишту се појавио изузетно велики број јавних гласила. Примера ради, 2005. године било је око 1.200 електронских медија од којих је око 300 било у јавном власништву. У том периоду, медији су финансирани непосредно из буџета или донацијама које су у сталном опадању од 2001. године.

Допринос неоправдано великом броју медија у Републици Србији дали су у одређеној мери и пиратски медији, који и данас постоје. Увидом у податке Републичке агенције за електронске комуникације утврђено је да, закључно са 1. јулом 2011. године, на подручју Републике Србије 47 радио и девет телевизијских станица емитује програм без дозволе, а да је у претходном периоду затворено 160 радио и телевизијских станица које су без дозволе емитовале програм.

2.1. Електронска јавна гласила

Према подацима Републичке радиодифузне агенције из августа 2011. године, у Републици Србији дозволе за емитовање поседује: 321 радио станица, од којих је пет националних, једна покрајинска, 48 регионалних и 267 локалних; 134 телевизијске станице, од којих је шест националних, 30 регионалних и 98 локалних.

Урушен економски положај медија, финансијска зависност, као и неуспешно спроведена приватизација резултирали су постојањем великог броја

телевизијских и радио станица с некавалитетном продукцијом, таблоидизацијом и аутоцензуром.

Кључни изазов у наредном периоду јесте подизање квалитета програма, јачање цивилног сектора и стварање услова да регионални емитери на економски одржив начин производе уреднички независан и професионалан садржај, који подстиче грађане на активно учешће, као и квалитетан програм намењен локалним заједницама, који одсликава њихово право на пуну слободу изражавања и информисаности.

Квалитет програма, јачање плурализма и пуна уређивачка независност мора се даље развијати и унапређивати.

Поред радија и телевизије, као традиционалних електронских јавних гласила, у Републици Србији је у последњој деценији повећан број средстава јавног информисања која свој медијски садржај емитују посредством Интернета. Приметан је недостатак прописа којима се уређује та област. Статистички преглед интернет медијских издања у односу на територијалну покривеност и структуру капитала показује да је 2010. године било 90 интернет издања јавних гласила и да су сва била у приватном власништву.

Усклађивање прописа који регулишу област радиодифузије с Директивом Европске уније о аудиовизуелним медијским услугама је започето.

2.2. Јавни радиодифузни сервиси Радио-телевизија Србије и Радио-телевизија Војводине

Од 2005. до 2007. године ЈП РТС се трансформисао из државне радио-телевизије у два јавна радиодифузна сервиса с програмским обавезама јавног сервиса – Радиодифузну установу Радио-телевизија Србије (РТС) и Радиодифузну установу Радио-телевизија Војводине (РТВ).

Положај и делатност РТС уређени су Законом о радиодифузији и остварују се путем Радио Београда и Телевизије Београд, као средстава јавног информисања, Музичке продукције, Продукције грамофонских плоча, пословних јединица и других организационих целина односно облика.

Управни одбор РТС-а именовановала је Републичка радиодифузна агенција. Управни одбор расписује конкурс и именује генералног директора РТС-а.

РТС има два аналогна национална телевизијска канала и један тест канал с дигиталном HD телевизијом (телевизија високе резолуције). РТС има три аналогне националне радио станице.

РТС се финансира радио-телевизијском претплатом и приходима од продаје рекламног простора (до шест минута по сату, што је дупло мање од комерцијалних емитера).

РТВ је уређена као јавни радиодифузни сервис, са специфичним захтевима које такав положај намеће. РТВ има и посебну одговорност да емитује програме на мањинским језицима пошто значајан проценат становништва АП Војводине представљају националне мањине.

РТВ покрива територију АП Војводине са два телевизијска канала и две радио станице. Један телевизијски канал је углавном намењен емитовању емисија посвећених националним мањинама на територији АП Војводине. РТВ се

финансира радио-телевизијском претплатом (законом је предвиђено да РТВ добија 70% радио-телевизијске претплате прикупљене на територији АП Војводине) и приходима оствареним продајом рекламног простора. Према анализи гледаности програма, гледаност РТС-а је значајно већа на подручју АП Војводине од РТВ-а.

Кључни проблем јавних сервиса је ниска наплата ТВ претплате, а последица тога је стални недостатак средстава за квалитетно остваривање функција јавног сервиса. Чињеница је да је Јавни сервис Србије, с месечном претплатом од 500 динара (приближно пет евра) по домаћинству, и наплатом која варира од 40% до 70% један од најсиромашнијих јавних сервиса у Европи и региону. Повећањем економске кризе наплата ТВ претплате је у сталном паду и 2010. године износила је око 45%. Комерцијални приходи Јавног сервиса су такође ограничени и законом утврђени. С постојећим приливом средстава јавни сервис, с великим напором, покушавају да очувају своју друштвену функцију.

Емисиона техника на територији Републике Србије је у изузетно лошем стању. Годинама није обнављана и веома је застарела, а велики број инфраструктурних објеката је порушен у бомбардовању Србије 1999. године и још није обновљен. Одлуком Владе, 2010. године формирано је ЈП „Емисиона техника и везе”, што ће олакшати рад емитерима програма. До формирања тог предузећа, емисиона техника била је у саставу РТС и знатно је оптерећивала његов рад пошто је он одржавао те објекте и технику у стању употребљивости.

2.3. Штампана јавна гласила

Према подацима Регистра јавних гласила, који се води при Агенцији за привредне регистре Републике Србије, 2010. године било је 517 регистрованих штампаних медија, од којих је 390 националних, 69 регионалних, а 58 локалних штампаних медија, а од тога је 20 дневних листова. Већина штампаних медија у Републици Србији налази се у финансијским тешкоћама. Штампани медији, који су имали проблема с профитабилношћу и пре наступања економске кризе, услед све веће употребе електронских медија као средстава информисања, као и развоја интернет издања, претрпели су највећи финансијски ударац. Током 2009. године тираж дневних листова пао је за приближно 13% у односу на 2008. годину, док је пад тиража недељних и двонедељних издања и до 21%.

Регуларан приход штампани медији имају од продаје својих публикација читаоцима, као и од продаје рекламног простора. Према подацима Асоцијације штампаних медија, 60–70% локалне штампе је било у власништву локалних самоуправа, а само 5–10% још није приватизовано.

3. Приватизација јавних гласила

Ступањем на снагу Закона о приватизацији 2001. године створен је правни оквир да се спроведе свеобухватна приватизација медија који су у власништву државе. Такође, у складу са одредбама Закона о јавном информисању, средства јавног информисања чији су оснивачи држава и територијална аутономија, или установа, односно предузеће које је у претежном делу у државној својини или које се у целини или претежним делом финансира из јавних прихода, а на која се не

примењују одредбе закона којим се уређује област радио-дифузије, престају с радом у року од три године од дана ступања на снагу овог закона (24. април 2006. године). Изузетак је предвиђен за новинске агенције. Закон о јавном информисању прописује да држава посебним законом може основати новинску агенцију. Закон о радиодифузији предвиђа да једино РТС и РТВ, као установе јавног радиодифузног сервиса, могу бити у државној својини, али у специфичном статусу који се утврђује законом. Наведене законске одредбе никада нису доследно примењене па процес приватизације средстава јавног информисања у Републици Србији још није завршен у потпуности. Објективне правне сметње су закони који су накнадно доношени, а који садрже решења која нису усаглашена са Законом о јавном информисању (постојање колизије Закона о јавном информисању и Закона о радиодифузији, с једне стране, и Закона о локалној самоуправи и Закона о главном граду, с друге стране; доношење Закона о националним саветима националних мањина и др.).

До сада спроведена приватизација јавних гласила није дала очекиване резултате. Од 109 јавних гласила које је требало приватизовати (од тога 81 електронско јавно гласило и 28 штампаних јавних гласила), према подацима Агенције за приватизацију, приватизовано их је 56, док је за 37 обустављен процес приватизације на основу Закона о локалној самоуправи. Седам јавних гласила је, одлуком оснивача (јединице локалне самоуправе), престало да постоји, док је девет јавних гласила неуспешно завршило аукцијску продају.

Од 56 приватизованих јавних гласила до сада је раскинуто 18 уговора и та јавна гласила чекају нову приватизацију. Преосталих 36 приватизованих јавних гласила, с неколико изузетака, послују на ивици економске одрживости и њихов опстанак је неизвесан.

4. Финансијска помоћ државе

Када је реч о финансијској подршци државе медијском сектору, подаци показују да је 2010. године приближан износ државне помоћи био 2.117.687 динара (око 21 милион евра), док је за 2011. годину опредељено приближно 2.512.856.070 динара (око 25 милиона евра). Подаци су добијени на основу увида у издвојена средства на нивоу Републике Србије (приближно пет милиона евра 2011. године), Аутономне покрајине Војводине (приближно 3,5 милиона евра 2011. године) и приближно 90% локалних самоуправа (приближно 16,5 милиона евра 2011. године).

Део тих средстава расподељује се јавним предузећима и установама чије је постојање утврђено законом (Закон о ЈП НА „Тањуг”, Закон о ЈП НИД „Панорама”). Део средстава се расподељује путем конкурса за подстицање развоја јавног информисања суфинансирањем најбољих пројеката и програма у тој области.

С обзиром на то да не постоји законом јасно утврђен јавни интерес у тој области, нити јасно утврђени критеријуми и процедура за доделу државне помоћи путем конкурса, примењују се општи прописи и начела, због чега учесници на конкурсима могу бити доведени у неравноправан положај.

Министарство надлежно за систем јавног информисања, 2010. и 2011. године расписало је конкурс:

- 1) за суфинансирање пројеката/програма у области јавног информисања;
- 2) за суфинансирање пројеката/програма електронских медија са седиштем на Косову и Метохији;
- 3) за суфинансирање пројеката/програма у области информисања особа са инвалидитетом;
- 4) за суфинансирање пројеката/програма у области информисања српског народа у земљама Региона;
- 5) за суфинансирање пројеката/програма у области јавног информисања на језицима националних мањина.

Укупан износ средстава опредељен из буџета за те конкурсе износио је 81.500.000 динара за 2010. годину и 96.000.000 динара за 2011. годину.

Проблем представља и чињеница да држава нема јединствену евиденцију утрошених средстава, како на централном, тако и на покрајинском и локалном нивоу, те је тачан обим и структуру помоћи готово немогуће утврдити. Додатно, нема ефикасног праћења реализације помоћи, процене њених ефеката и адекватног извештавања.

5. Јавна предузећа и установе из области јавног информисања

Република Србија је оснивач два јавна предузећа – ЈП НА „Тањуг” и ЈП НИД „Панорама”, као и две установе у области информисања – СЈУ „Радио Југославија” и СЈУ „Југословенски преглед”.

Оснивачка права над ЈП НА „Тањуг”, СЈУ „Радио Југославија” и СЈУ „Југословенски преглед” Влада Републике Србије преузела је Одлуком о вршењу оснивачких права у јавним предузећима, установама и организацијама на којима је имала оснивачка права Савезна Република Југославија („Службени гласник РС”, број 49/06).

Положај ЈП НА „Тањуг” регулисан је Законом о јавном предузећу Новинска агенција „Тањуг” („Службени лист СРЈ”, број 11/95), где је утврђено да је ЈП НА „Тањуг” јавно предузеће у власништву Републике Србије. Основна делатност те новинске агенције је обављање послова од јавног интереса у области јавног информисања, као што је производња, промет и емитовање домаћим и страним средствима информисања и другим корисницима информација о збивањима у земљи и свету, затим обезбеђивање и пласирање информација и других информативних материјала за потребе државних органа о збивањима у земљи и свету, пружање услуга државним органима у области новинско-агенцијске делатности, као и пружање професионалних услуга новинарима акредитованим у земљи.

У складу с правним статусом, ЈП НА „Тањуг” остварује приближно 60% финансијских средстава из буџета Републике Србије, док преосталих 40% остварује на тржишту.

Новинско-издавачко предузеће „Панорама” основано је Законом о оснивању Јавног предузећа за новинско-издавачку делатност „Панорама” („Службени гласник РС”, број 80/92).

Основну делатност Новинско-издавачког предузећа „Панорама” чини издавање чаописа „Јединство” на српском језику за информисање на подручју

Аутономне покрајине Косова и Метохије, издавање књига, издавање часописа под називом „Стремљења”, књижевна манифестација - песнички сусрети „Лазар Вучковић” у Грачаници.

Финансира се из буџета Републике Србије.

СЈУ „Радио Југославија” основана је Уредбом Савезне владе Савезне Републике Југославије („Службени гласник СРЈ”, број 3/02).

СЈУ „Радио Југославија” обавља делатности од општег интереса, као што су: производња и емитовање програма за иностранство на српском језику, али и на 11 страних језика, пренос и емитовање радио програма мрежом предајника, репетитора, сателита, кабловским мрежама и другим уређајима, производња програма који се емитују посредством страних радиодифузних организација, размена радио програма, сарадња са одговарајућим радиодифузним организацијама у земљи и иностранству, пружање техничких услуга и изнајмљивање капацитета из делатности радиодифузије, оспособљавање за деловање у време ратног стања, непосредне ратне опасности или ванредног стања.

СЈУ „Југословенски преглед” је основан Уредбом Савезне владе Савезне Републике Југославије („Службени гласник СРЈ”, број 3/02) .

СЈУ „Југословенски преглед” обавља делатности од општег интереса, као што су: издавање часописа „Југословенски преглед” на српском и енглеском језику, издавање књига и публикација од интереса за остваривање информативне функције Републике Србије, превођење и издавање закона и других прописа за потребе државних органа и организација, израда стручних текстова за стране публикације и часописе, међународна сарадња са издавачким, научним, културним и другим организацијама.

Обе установе се финансирају из буџета Републике Србије.

Оснивачки акти горе наведених субјеката још нису промењени.

6. Транспарентност власничке структуре у средствима јавног информисања и недозвољена концентрација

Имајући у виду значај јавних гласила у стварању јавног мњења, недозвољено обједињавање власништва супротно је општем интересу и онемогућава остваривање зајамчених права грађана на слободу изражавања и информисаност.

Закон о јавном информисању ради заштите начела слободне утакмице и плурализма идеја и мишљења забрањује сваки вид монопола у области јавног информисања, а Закон о радиодифузији датаљније уређује медијску концентрацију у области електронских медија. Медијску концентрацију у области електронских медија прати Републичка радиодифузна агенција.

Закон о јавном информисању уводи Регистар јавних гласила, који је битан предуслов за утврђивање власничке структуре у јавним гласилима и праћење постојања недозвољене медијске концентрације. Агенција за привредне регистре води Регистар јавних гласила. Недостатак је то што Закон није довољно и јасно прецизирао начин вођења Регистра и одредио податке који се евидентирају, што практично онемогућава утврђивање власничке структуре у јавним гласилима.

Иако законодавство у одређеном степену предвиђа тзв. антимонополизам у сфери система јавног информисања, та област није уређена систематски и свеобухватно. Последице неадекватног уређења те области су: немогућност увида у власничку структуру јавних гласила, могуће постојање недозвољене медијске концентрације, коју је тешко пратити, као и нарушавање плурализма медија.

7. Саморегулаторна тела, професионална и пословна удружења и асоцијације

У Републици Србији, од саморегулаторних тела, делује само Савет за штампу. Савет за штампу основан је почетком 2010. године, у складу са Законом о удружењима („Службени гласник РС”, број 51/09). Савет је установљен као независно, саморегулаторно тело које чине представници медијске индустрије и професионалних новинарских удружења. Комисију за жалбе Савета за штампу чине представници медијске индустрије, професионалних новинарских удружења и представници јавности. Основна улога је у праћењу поштовања Кодекса новинара Србије у штампаним медијима и решавање представки појединаца и организација поводом конкретних садржаја штампаних медија, посредовања између оштећених појединаца, организација и редакција и изношење јавних опомена у случајевима када је констатовано кршење етичких стандарда утврђених Кодексом новинара Србије, затим обучавање за поступање у складу с Кодексом новинара Србије и јачање угледа медија, као и објављивање мишљења и одлука у штампаним средствима јавног информисања. Велики проблем је финансирање Савета за штампу. Средства која се прикупљају из чланарине нису довољна за његов рад.

Таква саморегулаторна тела не постоје за област електронских медија.

У Републици Србији је основано и ради више професионалних удружења новинара, која се претежно финансирају из сопствених средстава (чланарине) и донација. Основна функција тих удружења је промовисање слободног и независног новинарства и плурализма, као и унапређење професионалних и етичких стандарда у области новинарства и медија уопште, заштита права и интереса новинара, као и заштита јавности од медијских злоупотреба и промовисање етички одговорног новинарства. Такође, једна од важних улога тих удружења је и позитиван утицај на сва битна питања из области јавног информисања, као и на процес одређивања стратешке политике државе у области развоја система јавног информисања, односно доношења прописа из те области.

Систем саморегулације није довољно развијен. Као једна од последица јавља се и вођење великог броја судских поступака у овој области, а који би могли бити брже решавани унутрашњом арбитражом ако би саморегулаторна тела функционисала.

8. Прелазак са аналогног на дигитално емитовање програма

Оквир за дигитализацију електронских медија је дат Стратегијом за прелазак са аналогног на дигитално емитовање телевизијског програма у Републици Србији коју је донела Влада 2009. године. Тим документом су утврђене

основне стратешке смернице за увођење дигиталног и гашење аналогног телевизијског и радио програма у Републици Србији, којим ће се на адекватан начин остварити основни национални интерес у области увођења и развоја дигиталних електронских комуникација.

Од дигитализације телевизијског система у Републици Србији кроз мултиплексе (већи број дигиталних фреквенција) очекује се понуда више канала за дистрибуцију на националном нивоу, али самим тим и мањи број канала на локалном нивоу. Дигитални систем дистрибуције би подстакао централизацију на регионалном нивоу умрежавањем, или заједничким коришћењем преносних канала. За радио је и даље неизвесно када ће бити могућа његова потпуна дигитализација.

9. Медијска писменост

Министарство културе, информисања и информационог друштва користило је буџетска средства 2010. године намењена за медијску писменост, искључиво за суфинансирање пројеката који доприносе развоју медијске писмености, увођењу нових информационих и комуникационих технологија (у даљем тексту: ИКТ) и који значајно доприносе информисању и образовању деце и младих у том домену. Стратегија развоја информационог друштва до 2020. године, као приоритета утврђује, потребу да ИКТ чини део образовних програма да би се развили људски ресурси у тој области, као и да се заштити интелектуална својина софтвера и дигиталних садржаја, да се културним и научним дигиталним садржајима обезбеди слободан једноставан приступ у што већој мери и да се развије информациона безбедност.

Може се констатовати низак ниво медијске писмености и неопходност да држава више учини на том пољу. У процесу приступања Европској унији, потребно је да се подигне ниво медијске писмености грађана Републике Србије, као и свих учесника у сектору медија ради стварања, друштва у које су укључени сви његови чланови и јачања права на информисање, слободе изражавања и слободе протока информација.

10. Медијски сервиси на новим технолошким платформама

Убрзан развој технологије и појава нових средстава комуникација у сфери јавног информисања не треба да утичу на његову основну сврху, у смислу пружања или ширења информација, анализа, коментара, мишљења и програма различитог садржаја, а пре свега садржаја од јавног интереса.

Потребно је законом успоставити јасне критеријуме за разликовање медија и услуга налик медијским од нових видова личне комуникације (усклађивањем са Директивом АВМС). Основна права и слободе, а нарочито право на слободу изражавања и информисања и слобода средстава јавног информисања која из тога произлази морају се унапредити и заштитити без обзира на промене у медијском простору. Слобода изражавања и информисања за собом повлачи и одређене

обавезе и одговорности и у извесним случајевима она може да подлеже ограничењима која су законом прописана и која су потребна у демократском друштву.

III. ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ

Циљ Стратегије је да утврди најважније правце развоја система јавног информисања у Републици Србији и делова тог система да би развој слободе медија и медијског тржишта допринео даљем јачању демократских односа у друштву. Унапређење система јавног информисања подразумева и усаглашавање домаћег правног оквира и праксе с међународним и европским регулаторним оквиром и искуством, обавезу државе да их поштује и примени, као и јачање капацитета и обавезу свих учесника у процесу јавног информисања да раде у јавном интересу, за добробит грађана и свих друштвених група.

Република Србија овом стратегијом дефинише јавни интерес, улогу државе у систему јавног информисања, положај и улогу јавних гласила у демократском друштву, власништво у јавним гласилима и посебну пажњу посвећује јавности власништва и медијској концентрацији. Стратегија дефинише и улогу штампаних јавних гласила и новинских агенција, услове за даљи развој електронских медија и медија на новим технолошким платформама, као и посебан положај јавног сервиса у систему јавног информисања.

1. Јавни интерес

Јавни интерес представља остваривање права јавности да буде обавештена. Слободан развој независних, професионалних медија и медијског система треба да омогући најшире задовољавање потреба грађана Републике Србије, без дискриминације, за информацијама и садржајима из свих области живота: политике, привреде, културе, уметности, образовања, екологије, спорта, разоноде итд. У јавном интересу је да се обезбеде разноврсни и квалитетни медијски садржаји за све појединце и друштвене групе: професионалне, старосне, образовне, као и све мањинске групе: етничке, религијске, језичке и сексуалне, групе са посебним потребама и друге.

У Републици Србији је у јавном интересу и од посебног значаја производња и објављивање у јавним гласилима:

- 1) општих информативних медијских садржаја;
- 2) специјализованих медијских садржаја из политике, културе, образовања, религије, економије, разоноде и других питања од значаја за живот и рад грађана;
- 3) општих информативних и специјализованих медијских садржаја од значаја за живот и рад грађана у локалним и регионалним заједницама;
- 4) медијских садржаја намењених деци и младима;
- 5) медијских садржаја од значаја за очување културне баштине и медијских садржаја којима се промовише културно и уметничко стваралаштво и рад установа културе;

б) садржаја истраживачког новинарства и других сложених новинарских форми;

7) оригиналних аудиовизуелних и радиофонских дела на српском језику и језицима националних мањина;

под условом да је производња и објављиване таквих садржаја од значаја за:

- остваривање права на информисање на српском језику и језицима националних мањина,

- очување и унапређење плурализма медија и разноврсности медијских садржаја,

- развој медијске писмености,

- очување културног идентитета српског народа, националних мањина и етничких група које живе у Републици Србији,

- креативност и стваралаштво у медијима,

- развој науке и унапређење образовања на свим нивоима, укључујући и образовање одраслих,

- промоцију владавине права и социјалне правде, начела грађанске демократије, људских и мањинских права и слобода и припадности европским принципима и вредностима.

У Републици Србији је у јавном интересу и од посебног значаја унапређење медијског и новинарског професионализма, стручно усавршавање новинара и уредника, подстицање на новинарску аутономију и саморегулацију у медијима, унапређење медијске писмености и истраживања у области медија.

У Републици Србији је у јавном интересу и од посебног значаја производња и објављивање медијских садржаја намењених слепим и слабовидим особама, особама оштећеног слуха и другим особама са посебним потребама, као и развој и унапређење техничке инфраструктуре која би таквим особама олакшала приступ медијским садржајима.

Јавни интерес треба да се утврди законом којим се уређује област јавног информисања.

2. Улога државе

Република Србија поштује и јемчи слободу мишљења и изражавања, слободу медија и права на обавештеност.

Прихватајући највише међународне стандарде и регулаторни оквир Савета Европе и Европске уније, Република Србија ће усагласити своје медијске законе са европским документима (а приоритетно с Директивом АВМС) који се односе на област медија и јавног информисања и донети прописе који у тој области недостају.

Република Србија ће отклонити противречности у свом законодавству и унапредити заштиту слободног протока информација и слободу изражавања, независности и уређивачке аутономије медија и медијски плурализам.

Република Србија ће унапређивати услове за истиниту, потпуну и благовремену обавештеност грађана о питањима од јавног значаја и биће отворена за извештавање јавних гласила о тим питањима под недискриминаторним условима.

Република Србија ће обезбедити сигуран и јаван финансијски оквир за функционисање јавних радио-телевизијских сервиса ради остваривања њихових задатака.

Република Србија ће унапређивати отвореност институционалних извора информација и доступност информација од јавног значаја.

Република Србија ће подстицати развој медијског тржишта, стварајући недискриминаторне услове за здраву конкуренцију у медијској индустрији и њен одрживи развој.

Република Србија ће створити амбијент за независан, аутономан, професионалан и одржив рад јавних гласила, која поштују најшири корпус људских права и која су способна да допринесу пуном учешћу грађана у друштвеном, политичком и културном животу.

Република Србија ће јачати услове за заштиту целокупног корпуса људских права у сфери јавног информисања, посебно права деце, младих и група са посебним потребама. Такав однос биће и у бризи за људско достојанство и остваривање личних права у области јавног информисања.

Република Србија ће обезбедити јавност власништва над јавним гласилима и спречити прекомерну власничку концентрацију, којом се остварује владајући или претежни утицај на јавно мњење.

Република Србија је обавезна да сузбија пиратерију, штити ауторска и сродна права, јача медијску писменост, ствара недискриминаторне услове за развој ИКТ за унапређење права на изражавање, тражење, примање и пренос информација и идеја без обзира на границе.

Република Србија ће побољшањем регулаторног оквира и разним облицима државне помоћи подстицати унапређење медијског и новинарског професионализма, новинарске аутономије, образовања и стручног усавршавања новинара и уредника, као и бољи економски положај новинара и запослених у медијском сектору.

Република Србија ради на преласку са аналогног на дигитално емитовање програма, у оквиру међународно прихваћених рокова.

Република Србија је дужна да успостави регулаторни оквир којим се гарантује независан, јаван, ефикасан и одговоран рад независног регулаторног тела из области радио-дифузије и охрабрује оснивање и рад тела саморегулације у области јавног информисања.

У циљу заштите интереса јавности и легитимних потреба грађана у области јавног информисања, Република Србија ће обезбеђивати помоћ и подршку медијским садржајима којима се остварује јавни интерес, укључујући и информисање на регионалном и локалном нивоу, медијских садржаја којима се остварују права мањинских заједница на информисање на сопственом језику, лица са инвалидитетом и припадника српског народа у региону, у складу с прописима којима се регулише контрола државне помоћи. Та помоћ и подршка морају да буду

потпуно јавни и на основу јасних недискриминаторних критеријума који медије доводе у равноправан положај.

Република Србија ће посебну пажњу посветити отклањању сукоба надлежности два или више органа над спровођењем прописа, као и јачању капацитета како би у пуној мери омогућила контролу спровођења прописа.

3. Улога јавних гласила

Основна улога јавних гласила је да, уважавајући законске одредбе, као и принципе слободе изражавања и слободног протока информација, професионалне и етичке захтеве објективности, истинитости, уравнотежености и поштовања људског достојанства, припремају и правовремено објављују медијске садржаје којима се задовољавају најшира интересовања и потребе грађана.

4. Власништво над јавним гласилима

Опредељење државе је да не буде власник јавних гласила.

Држава, територијална аутономија и јединица локална самоуправа, као ни установа, предузеће и друго правно лице које је у целини или делимично у државној својини или које се у целини или претежним делом финансира из јавних прихода, према закону којим се уређује област јавног информисања, не може бити, ни непосредно ни посредно, оснивач јавних гласила.

Да би се осигурао јавни интерес на подручју јавног информисања, држава може бити оснивач националних, покрајинских и регионалних јавних радио-телевизијских сервиса.

Држава може бити оснивач јавног гласила на српском језику за потребе становништва Косова и Метохије.

Држава може бити оснивач специфичних гласила која су у функцији ближег информисања и упознавања грађана с радом државних органа и јавних предузећа (интернет портал, скупштински канал и др.).

Национални савети националних мањина могу бити оснивачи јавних гласила на језику националне мањине за коју су основани.

5. Јавни радио и телевизијски сервис

Установе јавних радио и телевизијских сервиса, као медијске организације које остварују јавни интерес, морају равноправно да задовољавају информативне и комуникационе потребе појединаца и свих друштвених група. Као кохезиони и интеграциони фактор друштва, јавни сервис морају у потпуности да буду извор непристрасних и независних информација, иновативног и разноврсног садржаја, који је у складу с највишим етичким стандардима и стандардима квалитета програма или програмских садржаја и тако постану референтна тачка за информисање јавности.

6. Медијска писменост

Медијска писменост је од основног значаја за све чланове друштва, без обзира на животно доба у коме су, и веома је важан фактор за активан грађански живот у информационом друштву. Република Србија ће подстицати развој медијске писмености развијањем индивидуалних способности грађана да користе, разумеју и критички вреднују различите аспекте јавних гласила и медијских садржаја, као и јачањем позитивног утицаја на факторе окружења (подстицање на медијско образовање, доступност разноврсних медија и медијских садржаја и др.).

7. Медијски плурализам

Република Србија ће подржати развој медијског плурализма који подразумева разноликост власништва, извора информација и медијских садржаја. Очување и унапређење медијског плурализма подразумева мере које грађанима омогућавају приступ различитим изворима информација, мишљења и медијских садржаја који им помажу да оформе сопствено мишљење и одупру се утицају доминантног мишљења створеног у центрима моћи.

Република Србија ће ускладити законе који се односе на медије на такав начин да медијски плурализам на националном, регионалном и локалном нивоу не буде угрожен.

Република Србија ће пратити развој медија на новим технолошким платформама и предузимати мере које подстичу очување и јачање медијског плурализма и разноврсност медијског садржаја.

IV. ВЛАСНИШТВО

1. Повлачење државе из власништва над јавним гласилима

Република Србија ће се повући из власништва над свим јавним гласилима осим из власништва над јавним гласилима за које ће законом бити предвиђено другачије (одељак III тачка 4. ове стратегије). Држава ће се повући из власништва над јавним гласилима применом законских одредаба које су у складу са овим циљем, као и изменом и укидањем закона или одредаба који нису усклађени са овим циљем.

У роковима предвиђеним Стратегијом, повлачење државе из власништва подразумева власничку трансформацију, приватизацијом правних лица која су оснивачи јавних гласила, у којима је држава већински или мањински власник и/или конверзијом државног власништва у акције и њихов пренос без накнаде, у складу с прописима који уређују област приватизације, као и на други начин у складу са законом.

До изласка државе из власничке структуре у медијима, у роковима предвиђеним Стратегијом, ти медији су дужни да поступају у складу с јавним интересом, уз потпуну уређивачку независност.

2. Јавност власништва

Подаци о власништву у јавним гласилима су јавни. Мора се знати стварни власник правног лица које је оснивач јавног гласила и порекло капитала уложеног у јавна гласила. Република Србија ће унапредити и доследно применити законску регулативу којом ће се обезбедити јавност власништва и доступност:

1) информација о физичким или правним лицима која учествују у њиховој власничкој структури, укључујући и информације о природи и обиму тог учешћа, као и о крајњим власницима тог учешћа,

2) информације о природи и обиму учешћа које иста физичка или правна лица имају у другим јавним гласилима и привредним друштвима активним у медијском сектору и другим привредним гранама,

3) информације о другим физичким или правним лицима која би могла значајно да утичу на уређивачку политику,

4) информације о мерама државне помоћи коју јавна гласила користе, водећи рачуна о томе да обим у коме се јавна доступност таквих података обезбеђује буде сразмерна јавном интересу и усклађена са заштитом података о личности.

3. Медијска концентрација

У интересу очувања медијског плурализма и разноврсности медијског садржаја, Република Србија ће усклађивањем домаћег законодавства са законодавством Европске уније спречавати недозвољену медијску концентрацију.

Комисија за заштиту конкуренције оцењиваће дозвољеност медијске концентрације у складу са законом и на основу релевантних података добијених од надлежних тела.

V. ЈАВНА ГЛАСИЛА

1. Штампана јавна гласила и новинске агенције

С обзиром на тешку економску ситуацију, постојање великог броја штампаних јавних гласила с малим тиражом, као и на чињеницу да се у Републици Србији не производи ниједан производ неопходан за рад штампаних јавних гласила (штампарске машине, папир, боје, филмови и др.), Република Србија ће размотрити могућност давања олакшица за увоз те робе, могућност значајног смањивања пореза на додату вредност (ПДВ) на продају штампаних јавних гласила и сервиса вести новинских агенција, као и могућност увођења мере позитивне дискриминације у корист штампаних јавних гласила.

Република Србија ће створити услове за подстицање одитовања тиража штампаних јавних гласила.

Република Србија и јединице локалне самоуправе ће, као оглашивачи, на свим нивоима на јаван и недискриминаторан начин расподељивати огласе (јавни позиви, конкурси, огласи итд.) у складу с јавним интересом једнако третирајући медије у приватном власништву и делимичном и потпуном власништву државе. Оглашавање државе, односно њених органа биће ефикасно уређено правилима учествовања на јавним конкурсима, којима ће се спречити концентрација огласних буџета, односно њихова монополизација од стране појединих медија или агенција за оглашавање, те тако спречити и могући утицај државе на професионални и финансијски интегритет медија.

Република Србија ће законодавним оквиром онемогућити истовремено власништво над штампаним јавним гласилима и дистрибутивном и продајном мрежом.

Република Србија ће пројектним финансирањем обезбедити средства за садржај од јавног интереса који продукује штампа у циљу подстицања разноврсности мишљења и права становништва на садржаје који само у тржишним условима не би били одрживи. То се односи и на гласила на језицима националних мањина, које треба суфинансирати из буџета по детаљно утврђеним критеријумима.

У циљу благовременог и квалитетног информисања становништва на Косову и Метохији, Република Србија задржава оснивачка права над Јавним предузећем за новинско-издвачку делатност „Панорама” у оквиру којег излази недељно јавно гласило „Јединство”.

У складу са стратешким опредељењем изласка државе из власништва над јавним гласилима, утврђеним у одељку IV тачка 1. ове стратегије, Република Србија ће извршити власничку трансформацију ЈП НА „Танјуг” у року предвиђеном Акционим планом (одељак IX Стратегије), у складу са законом.

Република Србија ће обезбедити регулаторни оквир за равноправан положај свих новинских агенција, у складу с правилима заштите конкуренције и доделе државне помоћи. То подразумева да ће држава и пре власничке трансформације ЈП НА „Танјуг” обезбедити услове за конкурентно пословање на тржишту агенцијских услуга, водећи рачуна о томе да ЈП НА „Танјуг” не доводи у неравноправан положај друге агенције.

Држава ће спровођењем конкурса, суфинансирањем медијских садржаја у јавном интересу и куповином агенцијских сервиса за сопствене потребе подстицати развој новинских агенција.

Конкурси и јавне набавке морају бити јавни и с прецизно утврђеном процедуром и критеријумима и под недискриминаторним условима за све штампане медије и новинске агенције општег или специјализованог типа које за то испуњавају продукцијске и законске услове.

2. Електронска јавна гласила

Република Србија ће реформисати правни оквир из области радио-дифузије, имајући у виду обавезујуће правне инструменте Европске уније и очекивани прелазак са аналогног на дигитално земаљско емитовање програма и јасно ће

утврдити улогу, права и обавезе свих учесника у ланцу производње и дистрибуције аудио-визуелних медијских садржаја.

Реформисани правни оквир омогућиће јаван поступак издавања дозвола, на платформски неутралној основи и на захтев пружалаца садржаја, под унапред прописаним и недискриминаторним условима, прилагођеним врсти услуге, линеарне или нелинеарне, коју подносилац захтева намерава да пружа. Дозвола којом се стиче право пружања медијске услуге земаљским дигиталним, односно аналогним емитовањем пре очекиваног потпуног преласка на дигитално земаљско емитовање, издаје се на јавном конкурс.

Приликом преласка са аналогног на дигитално емитовање програма, свим имаоцима важећих дозвола за емитовање програма обезбедиће се место у мултиплексу.

Република Србија неће након преласка на дигитално емитовање програма ограничити број дозвола које ће се издавати. Уочени проблем броја издатих дозвола за земаљско емитовање програма, који превазилази могућности тржишта и не доприноси задовољавању потреба грађана за квалитетним и разноврсним програмским садржајима, решаваће мерама које ће стимулисати консолидацију тржишта, у мери која неће довести до недозвољене медијске концентрације и условљавањем продужавања важења издатих дозвола заснованим на вредновању програмских садржаја јасно утврђеним и мерљивим критеријумима.

Издавању нових дозвола за земаљско дигитално емитовање програма претходиће, реформисаним правним оквиром, уређене процедуре. У складу с тим процедурама ће се, на основу сагледавања потреба грађана и друштвених група за медијским садржајима и свеобухватне анализе тржишта и утицаја лиценцирања нових пружалаца садржаја на тржиште, одлучивати о зонама покривања и броју и врсти програма за које се издају нове дозволе. Исте процедуре примењиваће се и ако установе јавних сервиса поднесу захтева за ширење своје програмске понуде.

Република Србија ће реформисаним правним оквиром снажно гарантовати право грађана на широк избор медијских садржаја тако што ће обезбедити различите платформе за њихову дистрибуцију (сателитски, кабловско-дистрибутивни и земаљски пренос и др.). Јасним правилима утврдиће се обавеза доминантним операторима платформи да преносе одређени садржај (*must carry*) и обавеза доминантним пружаоцима медијских услуга да своје садржаје нуде операторима под недискриминаторним условима.

Права и обавезе оператора мрежа за дистрибуцију медијских садржаја (кабловски оператори) детаљно ће се регулисати законом. У циљу остваривања јавног интереса у области информисања, од значаја за живот и рад грађана у локалним и регионалним заједницама, законом ће се прописати сразмерне минималне квоте локалних и регионалних програма медија који имају дозволе регулаторне агенције.

Република Србија ће гарантовати слободну конкуренцију на тржишту електронских јавних гласила. Сузбијаће рестриктивне споразуме забрањене прописима о заштити конкуренције, било да су они хоризонтални, између самих медија, или вертикални, између медија и посредника на тржишту оглашавања, или између медија и оператора платформи за дистрибуцију медијских садржаја.

Република Србија ће обезбедити доследно поштовање закона који се односе на оглашавање, уз истовремену либерализацију тих прописа, у мери у којој је то у складу с међународном праксом и међународно преузетим обавезама.

Република Србија ће омогућити комерцијалним електронским јавним гласилима да у складу с прописима којима се регулише контрола државне помоћи, под јавним и недискриминаторним условима учествују на јавним конкурсима за финансирање садржаја и услуга који одговарају европским стандардима јавног сервиса.

Производи електронских медија, као и дела произведена за потребе електронских медија имају велики значај за културну, привредну и политичку историју Србије, па је неопходно да се успостави систем њихове трајне заштите, обраде и архивирања, сличан ономе који се примењује за штампане медије.

С обзиром на то да се у Републици Србији не производе основна средства и репроматеријал неопходан за рад електронских јавних гласила (камере, микрофони и др.), размотриће могућност увођења олакшица за увоз те робе.

3. Јавни радио и телевизијски сервис

3.1. Програмске функције

Обавезе и функције јавног радио и телевизијског сервиса (у даљњем тексту: јавни РТВ сервис) остварују јавни РТВ сервис на републичком, покрајинском и регионалном нивоу. Програмске садржаје и услуге који одговарају европским стандардима јавног сервиса могу пружати и комерцијалне радио и телевизијске станице.

Јавни РТВ сервис обавезни су да стално унапређују остваривање програмских функција у оквиру датих могућности. То се пре свега односи на разноврсност и квалитет садржаја, посебно образовног, културног, дечјег и религијског, као и програма посвећеног мањинским заједницама, удружењима грађана, односно организацијама и активностима цивилног друштва.

Јавни РТВ сервис треба да постану оквир за јавну дебату о свим важним друштвеним питањима, да омогуће слободно изражавање мишљења и обезбеде јавну контролу друштвених и политичких процеса, уз потпуно дистанцирање од утицаја политичких, економских и других центара моћи.

Јавни РТВ сервис ће на потпуно јаван начин организовати јавне конкурсе за набавку производа независних радио и телевизијских продукција у складу са законом и о томе ће обавештавати заинтересоване учеснике и јавност.

3.2. Независност јавних РТВ сервиса

Јавни РТВ сервис су независни у обављању својих функција, што им се гарантује законом.

Нико не сме да утиче на садржаје јавних РТВ сервиса и ограничава њихову независност и самосталност.

Независност и самосталност јавних РТВ сервиса не сме бити угрожена ни на који начин, па ни финансирањем.

3.3. Финансирање јавних РТВ сервиса

У Републици Србији ће бити обезбеђени потребни услови за рад и стабилни извори финансирања јавних РТВ сервиса.

Основни облик финансирања РТС и РТВ је претплата. Могући су и комерцијални приходи у складу са законом, као и додатно суфинансирање из буџета државе по правилима о државној помоћи. Финансирање јавних РТВ сервиса ће бити у складу с критеријумима о додели државне помоћи. Ти критеријуми подразумевају јасну дефиницију функције и обавеза јавног сервиса, надзор над испуњавањем функција и обавеза, јавност финансијске контроле, спровођење теста за увођење нових услуга, забране преплаћивања (при чему треба узети у обзир и комерцијалне приходе), сразмерности и понашања на тржишту које не нарушава правила о заштити конкуренције.

Нужно је подићи ниво убирања прихода из претплате, како законским решењима, тако и бољом организацијом тога посла. Јавним РТВ сервисима на националном и покрајинском нивоу (РТС и РТВ) треба омогућити да другачије наплаћују претплату, ако садашњи начин прикупљања претплате није делотворан. Република Србија ће обезбедити услове за примену законских одредаба о наплаћивању претплате за радио-пријемник у моторним возилима.

Кад приходи од претплате достигну ниво довољан за остваривање основних функција јавних РТВ сервиса, размотриће се могућност увођења додатних ограничења за оглашавање на програмима тих сервиса.

С обзиром на посебан значај и начин финансирања јавних РТВ сервиса, ти сервиси ће прописе који се односе на оглашавање, продају рекламног простора унапред и повезаним лицима, доследно спроводити.

У финансијским плановима и извештајима јавних РТВ сервиса раздвајаће се приходи по основама прихода од претплате, комерцијалних прихода и другим основама, а њихови финансијски планови и извештаји морају бити доступни јавности.

3.4. Развој јавних РТВ сервиса

Положај јавних РТВ сервиса биће уређен посебним законом. Република Србија ће реформисаним правним оквиром омогућити јавним РТВ сервисима да се развијају у новом технолошком окружењу да би њихов програм био доступан на различитим платформама и да могу понудити опште, специјализоване и персонализоване услуге, као и услуге на захтев.

После преласка на дигитално емитовање ТВ програма, јавни РТВ сервиси могу да затраже још програма за остваривање функција које су у складу с прописаним обавезама јавног РТВ сервиса. Одлуку о захтеву доноси надлежно регулаторно тело.

3.5. Јавна контрола

Јавна контрола рада јавних РТВ сервиса у Републици Србији врши се путем Управног и Програмског одбора.

Јавни РТВ сервиси ће, поред обавештавања независног регулаторног тела и надлежног тела скупштина, благовремено и стално чинити доступним јавности своје програмске и финансијске планове и извештаје о њиховој реализацији и омогућити јавну расправу о тим документима.

4. Јавни регионални радио и телевизијски сервиси

Имајући у виду право грађана да на локалном и регионалном нивоу добијају благовремене и тачне информације специфичне за то подручје, као и обавезу државе да обезбеди пуну информисаност грађана и непрекидно доприноси унапређењу квалитета медијских садржаја, оснивају се јавни регионални радио и телевизијски сервиси. Ти сервиси ће омогућити да сви грађани на територији Републике Србије, на једнак начин, остварују право на информисање. Јавни регионални радио и телевизијски сервиси биће основани у складу с релевантним препорукама Савета Европе (Препорука бр. Р (96) 10 о гарантовању независности јавног сервиса радио-дифузије и Препорука бр. Р (2000) 23 о независности и функцијама регулаторних органа у области радио-дифузије).

Република Србија, ван територије Аутономне Покрајине Војводине, имаће шест јавних регионалних радио и телевизијских сервиса. Јавни регионални радио и телевизијски сервиси поклапаће се с једном или више зона расподеле (што ће чинити зону покривања) предвиђеним Завршним актима Регионалне конференције о радио-комуникацијама за планирање дигиталне терестричне радиодифузне службе у деловима Региона 1 и 3, фреквенцијским опсезима 174–230 MHz и 470–862 MHz.

Јавни регионални радио и телевизијски сервиси ће функционисати на истим принципима на којима функционишу РТС и РТВ, што подразумева управљачку, програмску и финансијску независност. Република Србија гарантује стварање техничких и финансијских услова за успешно и независно деловање тих медија. Финансирање јавних регионалних радио и телевизијских сервиса ће бити у складу с правилима о додели државне помоћи.

Јавни регионални радио и телевизијски сервиси биће установљени путем конкурса. Процедура формирања јавних регионалних радио и телевизијских сервиса биће детаљно утврђена посебним законом.

Јавни регионални радио и телевизијски сервиси, заједно с националним јавним сервисима и регулаторним телом, имаће кључну улогу у припремању грађана за дигитализацију телевизије, као и њихово медијско описмењавање.

5. Јавна гласила на језицима националних мањина

Република Србија гарантује остваривање права националне мањине на информисање на свом језику ради очувања националног, културног и језичког идентитета и пуне равноправности националних мањина.

Мањинска јавна гласила могу постојати као комерцијална, као гласила цивилног друштва и као гласила националних савета националних мањина. Национални савети националних мањина могу бити оснивачи јавних гласила на језику националне мањине за коју су основани и та јавна гласила имају уређивачку независност у складу са законом.

Република Србија и Аутономна покрајина Војводина ће помоћи, подстаћи и охрабрити конкурсним суфинансирањем најквалитетније пројекте који доприносе информисању на језицима националних мањина.

Јавна гласила којима су оснивачи национални савети националних мањина не могу да учествују на конкурсима за пројектно финансирање на републичком, покрајинском или локалном нивоу.

После дигитализације телевизије у сваком региону у коме живи мањинско становништво, законским оквиром је потребно обезбедити да надлежно регулаторно тело приликом издавања дозвола за земаљско емитовање програма може условити производњом дела програма на мањинском језику, сразмерно заступљености мањинског становништва у зони покривања. Ако је заступљеност становништва једне националне мањине већинска у зони покривања, издавање најмање једне дозволе требало би да буде, у складу с техничким могућностима, условљено емитовањем читавог програма на језику те националне мањине. Слично би требало уредити и питање издавања дозвола за аналогно емитовање радио-програма на локалном и регионалном нивоу.

6. Савезне јавне установе у области информисања

Република Србија ће у складу са законом и у духу Стратегије решити питање статуса бивших савезних јавних установа у области информисања, СЈУ „Радио Југославија” и СЈУ „Југословенски преглед” пошто се утврди да ли постоји јавни интерес и изврше консултације с релевантним субјектима.

7. Јавна гласила на новим технолошким платформама

Република Србија ће подстицати на технолошке иновације у медијском сектору и развој нових медијских платформи.

Медијски садржаји од јавног значаја, на новим технолошким платформама, биће равноправно третирани у погледу могућности пројектног финансирања.

Полазећи од тога да су јавна гласила традиционално регулисана режимом штампе и радио-дифузије за која важе различита правила, уважавајући да се нове медијске платформе убрзано мењају и не желећи да ограничи њихов развој, Република Србија ће у односу на електронска издања штампаних и електронских јавних гласила инсистирати на поштовању позитивних законских прописа.

Имајћи у виду све важнију улогу коју интернет има у свакодневном животу свих чланова модерног демократског грађанског друштва, Република Србија признаје интернет као основно људско право, као јавно добро које је лако доступно свима и отворено у смислу слободе изражавања и информисања. Република Србија ће правним оквиром гарантовати слободу изражавања на интернету, водећи рачуна о томе да је рестрикција слободе изражавања прихватљива само у оним случајевима када је то предвиђено правом, међународним стандардима и међународним правом.

VI. ДИГИТАЛИЗАЦИЈА

1. Преглед платформи за емитовање радио и телевизијског програма у Републици Србији

Ради увида у развијеност различитих платформи за пренос телевизијских и радио програма, неопходно је имати у виду да је у Републици Србији укупан број домаћинстава 2,7 милиона. Процент оних који су упућени на пријем телевизијских сигнала путем спољашње антене једнак је просечном земаљском пријему у Европској унији и износи 57%. Кабловски дистрибуциони системи постоје у 34% домаћинстава, сателитски пријем у облику DTH у 8%, док приближно 1% домаћинстава користи IPTV.

Радио-програм се преноси у аналогном облику, са изузетком експерименталног емитовања у оквиру мултиплекса, који је сада у надлежности ЈП „Емисиона техника и везе”.

1.1. Земаљско емитовање телевизијских и радио програма

По оснивању Републичке радиодифузне агенције, приступило се издавању дозвола за аналогно земаљско емитовање радио и телевизијских програма у Републици Србији. Може се констатовати да се у Републици Србији аналогно емитују 133 телевизијска програма, од којих седам програма има национално покривање. Регионално се емитује 30 програма, а локално 96. Дозволе за емитовање тих програма истичу од 2014. до 2018. године. Укупан број дозвола за радио и телевизијско емитовање сигнала је 455.

Стратегијом којом се утврђује прелазак на дигитално емитовање радио и телевизијских програма предвиђено је да одлука о дигиталном емитовању, као и избору стандарда за радијски пренос буде донета после 2015. године. Треба напоменути да ће, по завршеној дигитализацији земаљских телевизијских система преноса, постојати реални услови за развој мултиплекса и дистрибуционе мреже за дигитално радио-емитовање. Стандарди за дигитални радио се још усавршавају, а постојећи су имплементирани у веома малом броју европских држава.

Савет Републичке радиодифузне агенције је издао 120 дозвола емитерима који су имали статус јавног сервиса; 77 за емитовање радио-програма и 43 за емитовање телевизијских програма. У међувремену је извршена 31 приватизација и Савет Републичке радиодифузне агенције је одузео три дозволе јавним сервисима.

На основу података Републичке агенције за електронске комуникације, утврђено је да, закључно са 1. јулом 2011. године, на подручју Републике Србије емитује укупно 47 радио-станица и девет телевизијских станица пиратски емитује сигнале. У надлежном министарству, у сектору за електронске комуникације, уведена је инспекцијска служба од које се очекује да реши настали проблем.

1.2. Сателитско емитовање телевизијских програма

Сателитско емитовање националних комерцијалних пружалаца аудио-визуелних медијских услуга, као и јавног сервиса РТС, врши се у дигиталном облику и претежно је оријентисано на европско подручје. Сателитски капацитети су најчешће изнајмљивани од међународних сателитских компанија. Коришћени су и капацитети националног телеком оператора.

1.3. Кабловско емитовање телевизијских програма

Кабловски дистрибуциони системи врше или аналогно емитовање, или дигитално у стандарду DVB-C (развијен 1994. године). За пријем дигиталног телевизијског програма кабловски оператори нуде STB уређаје с различитим софтвером који, у већини случајева, онемогућава пријем дигиталног сигнала различитих оператора помоћу једног истог уређаја. Република Србија није донела стратегију којом би се утврдио прелазак на дигитално емитовање у кабловским системима. По искуству неких држава из Европске уније, таква стратегија би се могла утврдити по окончању увођења дигиталног земаљског емитовања телевизијских програма. Тржиште кабловске дистрибуције телевизијских програма није у потпуности регулисано, па су напори ресорног министарства, као и Републичке радиодифузне агенције усмерени у том правцу. Поднет је 151 захтев за издавање дозволе за емитовање телевизијских програма у оквиру кабловских дистрибутивних система, од којих 86 има дозволу и за земаљско емитовање програма.

1.4. IPTV – пренос телевизијског програма преко интернета

Неколико оператора кабловских дистрибутивних система пружа услуге преноса телевизијског сигнала у дигиталном облику преко интернета. Та технологија је релативно нова и компатибилна је са усвојеним стандардом за емитовање телевизијских сигнала земаљским путем.

2. Дигитализација земаљске телевизије

У складу с преузетим међународним обавезама и постојећим регулаторним оквиром, надлежни органи и организације Републике Србије интензивно раде на завршетку преласка са аналогног на дигитално емитовање земаљског телевизијског сигнала и спроводе све активности важне за тај процес, поштујући права емитера стечена добијањем дозволе за емитовање телевизијског програма.

Дигитална телевизија са собом носи велику промену у односу на аналогну: досадашњи емитери постају пружаоци аудио-визуелних медијских услуга, док услуге мултиплексирања, дистрибуције и емитовања програма пружа оператор.

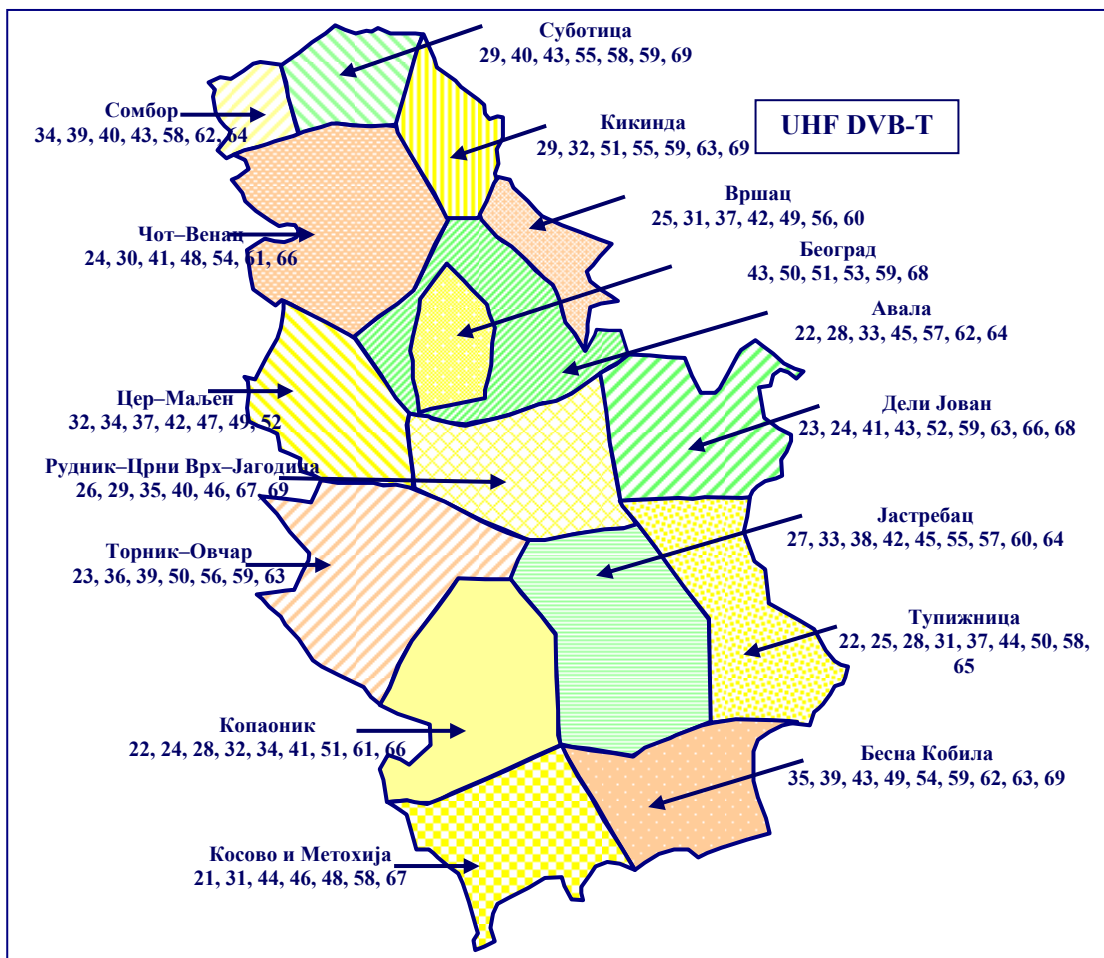
Република Србија ће у дигиталној технологији омогућити да се у опсегу једног радиофреквенцијског канала емитује до 20 различитих програма у стандардној резолуцији. Тиме ће се постићи ефикасније коришћење радиофреквенцијског спектра, већа конкуренција на тржишту и више могућности за унапређење стваралаштва и очување културног идентитета.

Даном преласка на дигитално емитовање програма, сви имаоци дозвола за емитовање програма наставиће да програм за који су добили дозволу пружају као медијску услугу. Истовремено, дозволе за радиодифузну станицу које су саставни део целовитих дозвола за емитовање програма биће замењене дозволом за приступ мултиплексу у земаљском дигиталном емитовању. Реформисаним правним оквиром у области радио-дифузије биће омогућено да зона покривања једне ТВ станице у дигиталном домену обухвата једну или више зона расподеле, слика 1.

Процес преласка са аналогног на дигитално емитовање програма подразумева и извесне трошкове за грађане у виду прибављања декодера за дигитални сигнал. Република Србија ће, у том смислу, посебно водити рачуна о социјално рањивим категоријама друштва, сиромашнима и особама са инвалидитетом. Различитим олакшицама и дотацијама за њих ће бити обезбеђен посебан статус у процесу дигитализације. Посебна пажња биће посвећена особама са проблемима вида и слуха, обезбеђењем посебних програмских садржаја, преласком на дигитално емитовање, кроз програме националних и регионалних јавних сервиса. Држава ће у сарадњи с компанијама електронске индустрије обезбедити технички и ценовно најповољније декодере за грађане. Држава ће у процесу дигитализације посебно бринути о приватности и заштити података који могу постати доступни пружаоцима медијских услуга.

Зоне расподеле су утврђене према завршним актима Регионалне радио-конференције (RRC-06). Република Србија је донела Закон о потврђивању завршних аката те конференције (GE06) и тиме прихватила све обавезе везане за прелазак на дигитално емитовање телевизијских и радио сигнала које су утврђене тим актом.

Јавно предузеће „Емисиона техника и везе” обављаће услуге мултиплексирања, емитовања и дистрибуције дигиталног телевизијског програма за све телевизије с важећом дозволом. Јавно предузеће „Емисиона техника и везе” је дужно да омогући приступ мултиплексу под јавним, недискриминаторним и објективним условима, док ће тарифни систем заснован на трошковном принципу утврдити Регулаторна агенција за електронске комуникације.

Слика 1. Зоне расподеле с додељеним каналима за DVB-T у UHF опсегу.

(Извор: Регулаторна агенција за електронске комуникације)

3. Дигитална дивиденда

Преласком са аналогног на дигитално емитовање телевизијских програма, уместо једног телевизијског програма у постојећем телевизијском каналу, емитоваће се знатно већи број програма који могу бити и у стандардној (SDTV) и у високој резолуцији (HDTV). Стога ће већи број телевизијских канала остати ослобођен.

Стратегијом за прелазак са аналогног на дигитално емитовање телевизијских програма предвиђено је да се телевизијски програми емитују према најефикаснијем стандарду (DVB-T2), чиме је омогућен велики број програма у истом телевизијском каналу. С друге стране, стандард за компресију видео и аудио сигнала у оквиру једног телевизијског програма (MPEG-4 п.10) ефикасно смањује проток потребан за пренос једног телевизијског програма. Избором најновијих технологија, као и архитектуре мреже за дистрибуцију телевизијских програма у

Републици Србији, обезбеђено је ефикасно искоришћење радиофреквенцијског спектра, чиме се повећава дигитална дивиденда.

Ослањајући се на резултате студија урађених у државама Европске уније, као и резултате Светске радио-конференције (WRC-07), чија је Закључна акта усвојила Народна скупштина, Стратегија је за прелазак са аналогног на дигитално емитовање телевизијских програма је утврдила дигиталну дивиденду. Том стратегијом је предвиђено да се радиофреквенцијски опсег који одговара телевизијским каналима 61–69 UHF опсега (790-862 MHz) не користи за телевизијско емитовање, већ за мобилне широкопојасне сервисе. ЕУ је, такође, донела препоруку ЕУ С(2009) 8287 од 20. октобра 2009. године (*Facilitating the release of the digital dividend in the European Union*) којим се регулише коришћење тог опсега, познатог као 800 MHz, односно као „Дивиденда 1”. Европски парламент, поред опсега 800 MHz, предлаже да се одвоје канали и из опсега 700 MHz као „Дигитална дивиденда 2”, такође за развој широкопојасних сервиса. Међународна унија за телекомуникације ИТУ, као и Европска унија, поставили су циљ за развој широкопојасних система, мрежа и сервиса до 2020. године. Европска унија је донела Дигиталну агенду до 2020. године. Агенда прецизира да се сваком грађанину мора обезбедити приступ интернету великог протока, погодног за развој и коришћење широкопојасних сервиса, на пример различитих аудио-визуелних апликација, до 2020. године. Република Србија је такође донела своју Дигиталну агенду са сличним циљевима који резултују општим напретком друштва, а посебно грађана из сеоских средина којима интернет сервиси нису ни доступни јер не постоји фиксна кабловска мрежа. Увођењем мобилног широкопојасног приступа грађанима се могу пружити и различити аудио-визуелни садржаји, па чак и телевизијски програм.

Из постављених циљева проистиче да је неопходно одвојити што већи део радиофреквенцијског спектра као дигиталну дивиденду и доделити га мобилним широкопојасним системима. За процену укупног капацитета дигиталне дивиденде у Републици Србији, мора се имати у виду број потребних телевизијских канала у стандардној и високој резолуцији после преласка на дигитално телевизијско емитовање. Ресорно министарство и Регулаторна агенција за електронске комуникације, као одговорни за управљање спектром, утврдиће величину дигиталне дивиденде.

VII. РЕГУЛАЦИЈА И САМОРЕГУЛАЦИЈА У ОБЛАСТИ ЈАВНИХ ГЛАСИЛА

1. Регулаторно тело

Република Србија ће радити на институционалном јачању регулаторног тела из области радио-дифузије прилагођавањем и применом одговарајућег законског оквира.

Република Србија ће надзор над радом регулаторног тела вршити само у погледу законитости његовог деловања и исправности и јавности финансијских активности.

1.1. Финансирање

Република Србија законом утврђује начин финансирања регулаторног тела, који ће му омогућити да своју функцију извршава у потпуности и независно.

Регулаторно тело финансираће се из накнада које ће се, у складу са законом, наплаћивати од пружалаца медијских услуга.

1.2. Овлашћења и надлежности

Регулаторно тело доноси правила и смернице у области радио-дифузије, као и интерна правила, у случајевима предвиђеним законом.

Регулаторно тело издаје дозволе за емитовање програма, утврђује услове и критеријуме за издавање и обнављање дозвола у складу са законом. Законом утврђен поступак издавања дозвола мора да буде јасан, прецизан и недискриминаторан и да се спроводи на отворен и непристрасан начин. Дозвола за пружање медијске услуге земаљским дигиталним, односно аналогним емитовањем издаје се на јавном конкурс, док се дозволе за дистрибуцију програма другим платформама издају на захтев пружалаца медијских услуга. Законом могу бити предвиђени случајеви у којима се не издаје дозвола за пружање медијских услуга. Одлуке регулаторног тела морају да буду доступне најширој јавности.

Реформисаним правним оквиром прецизније ће бити дефинисане надлежности регулаторног тела да доноси стратешке планове о развоју сектора, као и уређене процедуре, у складу с којима се, на основу сагледавања потреба грађана и друштвених група за медијским садржајима и свеобухватне анализе тржишта и утицаја лиценцирања нових пружалаца садржаја на тржиште, одлучује о зонама покривања и броју и врсти програма за које се издају нове дозволе на јавном конкурс. Исте процедуре примењиваће се и ако јавни сервиси поднесу захтев за ширење своје програмске понуде.

Регулаторно тело ће, у складу са законом, благовремено вршити надзор над усклађеношћу свих програмских садржаја за које је издало дозволу, као и за усклађеност садржаја јавних сервиса с прописима који се односе на област радио-дифузије и о томе ће обавештавати јавност и пружаоце услуга. У вези с тим, регулаторно тело ће предузимати мере у складу са својим овлашћењима.

1.3. Одговорност

Регулаторно тело за радиодифузију за свој рад одговара најширој јавности и дужно је да објављује и јавности чини доступним редовне и ванредне извештаје о свом раду, укључујући и финансијске извештаје.

Надзор над радом регулаторног тела врши се само у погледу законитости његовог деловања и исправности и јавности финансијских активности како би се истовремено заштитила његова независност и оно учинило одговорним за свој рад.

Све одлуке и сви прописи које донесе регулаторно тело треба да буду донети у складу са законом и доступни јавности.

2. Саморегулаторна тела у области јавног информисања

Република Србија охрабрује рад и развој саморегулаторних тела и подржава све напоре новинара и представника медијске индустрије усмерене ка подизању професионалних стандарда у новинарству.

Саморегулаторна тела суштински доприносе јачању угледа јавних гласила у друштву, поштовању професионалних новинарских кодекса, спречавању недозвољеног утицаја на уређивачку политику, смањењу броја судских поступака против новинара и унапређењу дијалога између грађана и јавних гласила.

Да би испунила ту важну друштвену улогу, саморегулаторна тела треба да се финансирају на начин који не доводи у питање њихову независност. О прикупљању и трошењу финансијских средстава за рад саморегулаторних тела одлучују њихови оснивачи.

Република Србија подржава независност и пуну самосталност саморегулаторних тела и неће се мешати у њихово оснивање, финансирање, организацију и рад.

VIII . ДРЖАВНА ПОМОЋ

1. Државна помоћ

Република Србија ће постојећу законску регулативу о дедели државне помоћи унапредити у смислу обухватања области јавног информисања и спроводити је у складу са утврђеним јавним интересом водећи рачуна о критеријумима који подразумевају јавност финансијске контроле, забране преплаћивања, сразмерности и понашања на тржишту које не нарушава правила о заштити конкуренције. Република Србија ће истовремено примењивати правила о додели државне помоћи и у свим осталим поступцима у којима се додељују јавна средства јавним гласилима.

2. Принципи пројектног финансирања

Република Србија ће обезбедити, у свему у складу с прописима којима је регулисана контрола државне помоћи, суфинансирање јавног интереса у медијском сектору, по јединственој методологији, без обзира на то да ли се као давалац помоћи у конкретном случају појављује Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, преко надлежних органа или других правних лица која управљају, односно располажу јавним средствима и додељују државну помоћ у било ком облику.

Укупна средства за ту намену биће утврђена и опредељена у одговарајућим буџетима, у обиму који ће обезбедити остваривање јавног интереса у медијском сектору. Тако опредељена средства додељиваће се у јавном поступку, под једнаким и недискриминаторним условима, на јавним конкурсима за суфинансирање пројеката којима се обезбеђује остваривање јавног интереса утврђеног законом. Те

конкурсе ће даваоци помоћи расписивати за јавна гласила која испуњавају услове за пријаву. Начин доделе средстава биће на јединствен начин утврђен законом и подзаконским актима.

Као критеријуми за избор пројеката на јавним конкурсима вредноваће се најпре значај пројекта за остваривање јавног интереса, његов допринос разноликости медијских садржаја и плурализму идеја и вредности, валидна аргументација пројекта и адекватна спецификација буџета, усклађена и образложена са становишта планираних пројектних активности, као и одрживост пројекта.

Ради одлучивања о избору пројеката на јавним конкурсима, даваоци помоћи формираће независне комисије, чији ће рад бити јаван. Те комисије ће бити састављене од компетентних представника јавности, професионалних удружења и сектора који се не финансира из буџета.

Резултати јавних конкурса, с детаљним образложењем одлука биће објављивани на законом предвиђен начин којим се гарантује њихова доступност учесницима на конкурсима и јавности. С корисницима средстава закључиваће се уговори којима ће они бити обавезани да добијена средства троше наменски и у одређеним роковима, као и да, по завршетку пројекта, доставе одговарајући наративни и финансијски извештај о утрошеним средствима.

Даваоци помоћи вршиће редовну процену и надзор над начином располагања и коришћења средстава после извршене расподеле и резултате о томе ће објављивати тако да у потпуности буду доступни јавности.

8.3. Специфичне подстицајне мере

Преиспитаће се могућност примене додатних подстицајних мера, у складу с прописима за доделу државне помоћи, као што су:

1) значајно смањивање стопе ПДВ-а на продају штампе, сервиса новинских агенција и медијских садржаја чија је продукција пројектно финансирана средствима државне помоћи;

2) смањење, односно укидање царина на репро-материјал, делове и основна средства која је потребно сервисирати, а који се не производе, односно на услуге које се не пружају у Републици Србији;

3) стимулисање запошљавања у медијском сектору ослобађањем послодавца од дела пореза и доприноса на новозапослене и пореза на ауторске хонораре;

4) подршка јавним гласилима, новинарским удружењима и медијским асоцијацијама за програме усавршавања новинара у различитим областима (економија, одбрана, мањинска права, унутрашњи послови, пољопривреда, нове технологије и др.);

5) обавезивање државних органа да огласни простор у медијима купују директно од јавних гласила, без посредника;

6) ослобађање локалних јавних гласила дела локалних такса и накнада, као што су таксе за истицање фирми, накнаде за коришћење грађевинског земљишта и сл.

IX. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Редни број	Активности	Рок за извршење од дана доношења Стратегије	Носилац активности
1	Утврђивање предлога закона којим се регулише област јавног информисања	до 18 месеци	МКИИД
2	Утврђивање предлога закона којим се регулише област електронских медија (усклађивање са Директивом АВМС)	до 18 месеци	МКИИД
3	Утврђивање предлога закона о јавним РТВ сервисима	до 18 месеца	МКИИД
4	Усклађивање прописа којима се регулише медијска концентрација и јавност власништва са правилима ЕУ	до 18 месеци	МКИИД
5	Доношење нове регулативе која утврђује статус ЈП НА „Танјуг”	до 18 месеци	МКИИД
6	Доношење нове регулативе која утврђује статус СЈУ „Радио Југославија” и СЈУ „Југословенски преглед”	до 15 месеци	МКИИД
7	Усаглашавање закона којима се у целини или појединим одредбама уређује област јавног информисања са европским законодавством	до 12 месеци	МКИИД МЉМПДУЛС
8	Преиспитивање могућности измена: Закона о оглашавању; Закона о праву на бесплатне акције и новчану накнаду коју грађани остварују у поступку приватизације; Закона о порезу на додатну вредност; Царинског закона; Закон о контроли државне помоћи.	до 10 месеци	МКИИД
9	Повлачење државе из власништва у свим јавним гласилима	најкасније у року од 24 месеца по утврђивању законског основа	МКИИД Агенција за приватизацију
10	У складу са ССП-ом, примена Закона о контроли државне помоћи	од 1. јануара 2012. године	МКИИД

11	Преиспитивање могућности увођења програма медијске примености у процес образовања	10 месеци	МКИИД
12	Подржавање спровођења анализа у области медијске писмености и медијских вредности и подстицање на израду садржаја у вези с медијском писменошћу	трајно	МКИИД
13	Подстицање на коришћење медија и ИКТ	трајно	МКИИД

Х. ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Ову стратегију објавити у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 Број: 65-7447/2011
У Београду, 28. септембра 2011. године

В Л А Д А

ПРЕДСЕДНИК

др Мирко Цветковић